

**Кременецький районний методичний кабінет
Кременецька загальноосвітня школа-інтернат
I-III ступенів**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО
ОРГАНІЗАЦІЇ КРАСЗНАВЧОЇ ПОШУКОВО-
ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ У
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ
(з досвіду роботи вчителя історії Кременецької
ЗОШ-інтернату Савчука В.М.)**

Кременець 2012

Методичні рекомендації щодо організації краєзнавчої пошуково-дослідницької діяльності учнів у навчальних закладах (з досвіду роботи вчителя історії Кременецької ЗОШ-інтернату Савчука В.М.) / Обговорено і рекомендовано радою Кременецького районного методичного кабінету (протокол № 2 від 05.11.2012р.)

Кременець. Методичні рекомендації щодо організації краєзнавчої пошуково-дослідницької діяльності учнів у навчальних закладах. – С. 27.

Відповідальний за випуск: Дискантюк С.А.

Зміст

Передмова	3
Організація роботи історико-краєзнавчого гуртка..	4
Підготовка робіт до участі та захисту у творчих конкурсах та МАНу.....	7
Загальні рекомендації.....	7
Структура науково-дослідницької роботи.....	9
Вимоги до оформлення наукової роботи.....	9
Додатки.....	11

ПЕРЕДМОВА

Одним із завдань навчально-освітнього процесу системи освіти є формування життєвих компетентостей, що передбачає формування та розвиток в учнів сформованих життєвих поглядів та позицій, практичних навиків до діяльності. Одним із засобів реалізації даного завдання є організація пошуково-дослідницької краєзнавчої діяльності учнів, що дасть можливість ефективно вирішити такі навчально-виховні завдання:

- логічно доповнювати історичний матеріал, отриманий на уроках історії України та всесвітньої історії, на конкретному місцевому матеріалі познайомити із суспільно-політичними, економічними та культурними процесами, які відбувалися на території українських земель та суміжних держав;
- формувати пізнавальний інтерес до вивчення суспільних дисциплін;
- розвивати практичні уміння та навички пошуково-дослідницької роботи;
- виховувати почуття патріотизму та любові до рідного краю.

Найбільш ефективними формами щодо реалізації цих завдань є організація діяльності історико-краєзнавчого гуртка та участь у написанні та захисту наукових робіт через систему Малої Академії наук та різноманітних творчих конкурсів («Конкурс, присвячений Шевченківським дням» тощо)

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ІСТОРИКО- КРАЄЗНАВЧОГО ГУРТКА

Пошуково-дослідницька діяльність через організацію роботи історико-краєзнавчого гуртка має цілий ряд переваг:

- можливість охопити значну категорію учнів(масовість);
- є логічним доповненням діяльності на уроках історії;
- формується пізнавальний інтерес до вивчення історії;
- створюються умови для залучення до даного виду роботи учнів із різним рівнем навченості та знань;
- формуються первинні навички пошуково-дослідницької діяльності учнів.

Загальні рекомендації

1. Визначитися із завданнями діяльності історико-краєзнавчого гуртка. Вони виходять із мети та форм роботи, яку ви плануєте виконати
2. Визначити кінцеву мету, яка має бути виражена у конкретному результаті роботи: збірка доповідей учнів, фотоальбом, брошура, комп'ютерна презентація, картосхема, презентація тощо.
3. Здійснити розподіл доручень між членами гуртка, враховуючи їх рівень знань та сформованість навичок пошуково-дослідницької діяльності, вікові особливості.
4. Вдало поєднуйте кабінетні та польові(екскурсії, подорожі) форми роботи. Це дасть можливість підтримувати пізнавальну активність учнів та

залучити категорію дітей, які не володіють високим рівнем знань.

5. Розвивайте дітей поступово, не очікуйте швидких результатів.
6. Результати роботи учасників гуртка намагайтеся використати при оформленні кабінету історії, на уроках, при підготовці предметного тижня(це зробить роботу гуртка практично корисною).

За своїм змістом роботу гуртка можна організувати як у практично-дослідницькому плані, так і теоретичному.

Перший варіант передбачає вибір конкретної дослідницької теми, яка буде опрацьовуватися учасниками гуртка на протязі семестру або ж навчального року(це залежить від кількості годин, змісту теми та передбачуваного результату роботи). Значне місце при даному плануванні роботи варто приділити екскурсійним заняттям, які дають можливість познайомитися із досліджуваними об'єктами візуально, а також практичними заняттями по опрацюванню матеріалу, у ході яких формуються практичні уміння та навички оформлення матеріалів у різноманітній формі. При плануванні роботи варто брати до уваги природну сезонність «осінь – зима – весна»: заняття із проведенням екскурсій планувати на час із сприятливими погодніми умовами, а кабінетні – на холодну пору року.

Для навчальних закладів Кременця буде ефективним організація роботи історико-краєзнавчого гуртка по таких темах:

- «Храми Кременця»(Дод. 1.1.);
- «Історичні та культурні пам'ятки Кременця»;

- «Відомі кременчани у меморіальних таблицях»;
- «Некрополь Кременецький»;
- «Кременецька фортеця»;
- «Місцями козацької слави»;
- «Історичні пам'ятки околиць Кременця»;
- «Кременець у старих світлинах».

Навчальні заклади Почаєва можуть звернути увагу на історичний, релігійний чи архітектурний аспект відомих релігійних центрів: Свято-Успенської Лаври та Свято-Духівського монастиря, при чому вивчення кожної із них планувати на окремий рік.

Навчальним закладам сільської місцевості варто планувати роботу по комплексному дослідженню історії свого населеного пункту: основні віхи його історії, історії храму, кладовищ, урочищ, опустілих хуторів, установ та організацій, відомих земляків. Важливу роль у даній роботі варто відвести записам спогадів старожилів.

При виборі теоретичного варіанту роботи гуртка в основі планування лежить ґрунтовне вивчення історії Кременеччини, яке базується на загальній періодизації історії України, дотримуючись хронологічної послідовності. Важливими чинниками ефективної організації роботи є використання широкої бази історичних джерел різних видів, проведення окремих екскурсій по визначних пам'ятках краю, а також виконання практичних робіт по кожній вивченій темі. Обов'язково необхідно запланувати заняття щодо вивчення історії свого населеного пункту. (Дод. 1.2.)

ПІДГОТОВКА РОБІТ ДЛЯ УЧАСТІ ТА ЗАХИСТУ У ТВОРЧИХ КОНКУРСАХ ТА МАНУ

Загальні рекомендації

Дана форма роботи з учнями є індивідуальною: вона створює максимальні можливості для розкриття дітьми своїх здібностей, розвиває інтелект у самостійній творчій діяльності, реалізує інтерес та жагу до відкриття.

Наукове дослідження має будуватися за наступним планом:

1. Формулювання проблеми, вибір теми дослідження, визначення цілей та задач.
2. Огляд стану проблеми, ступінь її дослідженості.
3. Вибір методики дослідження.
4. Збір матеріалів.
5. Обробка матеріалів, оформлення результатів.
6. Формулювання висновків.

Вибір теми дослідження можна здійснювати двома шляхами. Перший – використання предметів шкільного курсу, в першу чергу історії, досліджуючи певний етап розвитку українських земель. Н-д: «Реформаційні процеси на Волині», «Вплив східних сусідів Київської Русі на розвиток зброї у IX-XIII ст.», «Слов'янські городища гряди Кременецьких гір у IX – XII ст.» Визначальним у наукових роботах даного типу є вміння дослідника обґрунтувати свої погляди, висловити власну інтерпретацію подій та явищ. Другий – дослідження конкретних подій та явищ. Н-д: «Кременеччина в окупаційний період часу липня-вересня 1941р.», «Старі православні кладовища Кременця». Значного поширення на даний час отримала тематика

робіт, пов'язана з історією окремих родин, а також «побутова історія», яка відтворює життя та побут певного регіону у певний період часу. Н-д: «Життя міста Кременця на межі ХІХ – ХХ ст.»

Вибір теми, як правило, здійснює вчитель, але варто враховувати думку учня: тема має бути йому близькою, цікавою, а також темі дослідження обов'язково має передувати вивчення відповідного матеріалу на уроках історії.

Формулювання наукової мети вибраної теми передбачає виявлення певної закономірності досліджуваного явища, пояснення тих чи інших питань, аналіз матеріалів, підтвердження або ж спростування раніше сформульованих положень.

При підготовці дослідницьких праць із краєзнавчої тематики вагому роль відіграє висвітлення нових, раніше не висвітлених матеріалів, які дають можливість осмислити історичні процеси, що відбувалися на території українських земель у певний період часу.

У ході опрацювання матеріалів значне місце відводиться для формулювання уявлень, які відрізняються від раніше сформульованих. Важливу роль має і підготовка ілюстративного матеріалу: фотографії, схеми, карти, документи.

Важливими у науковій роботі є розділи «Вступ» та «Висновок», причому «Вступ» формується уже після закінчення роботи, а «Висновок» - у ході опрацювання матеріалів.

Структура науково-дослідницької роботи

Дослідницька робота складається з титульної сторінки(Дод. 2.1.), «Змісту»(Дод. 2.2.), «Вступу», «Основної частини»(розділи і підрозділи), «Висновку», «Списку використаної літератури та джерел» і «Додатків».

Орієнтовна структура: «Вступ» - 2-4 с., «Основна частина» - 19-21 с., «Висновок» - 2-3 с. Як правило, обсяг роботи з гуманітарних дисциплін не перевищує 30 сторінок. Кожна структурна частина роботи розпочинається із нової сторінки.

Вступ передбачає такі структурні моменти: актуальність, предмет і об'єкт дослідження, ступінь наукового вивчення теми, мета, завдання, наукова новизна, практична значимість та структура роботи.(Дод. 2.3.)

Кожен новий розділ розпочинається із невеликого вступу, основного змісту та проміжного висновку(Дод. 2.4.)

Висновок передбачає формулювання основних ідей, винесених із змісту роботи та власної оцінки досліджуваних явищ та процесів.(Дод. 2.5.)

Вимоги до оформлення наукової роботи:

- роботи оформляються на аркушах формату А4;
- розмір шрифту – 14, міжрядний інтервал – 1,5;
- відступи: зліва – 2,5см, справа, зверху та знизу – 2см.;
- нумерація знизу з правої сторони;
- посилання на літературу здійснюється у квадратних дужках([]), із зазначення порядкового номера джерела відповідно до його позиції у розділі «Список використаної літератури та джерел». Посилання на

додатки здійснюється у квадратних дужках із записом «Дод.» із зазначенням у нумерації розділу, підрозділу та порядкового номеру додатку у рамках підрозділу. Н-д: [Дод. 2.2.1.] Схеми та таблиці позначаються записом «Рис.» із позначками, зробленими за принципом додатків. Н-д: [Рис. 2.2.1.] На відміну від додатків, які зосереджені в окремому розділі «Додатки», схеми, таблиці та графіки розташовуються у самому змісті роботи.

- література та джерела записуються у відповідний розділ за двома принципами. Перший – суто в алфавітному порядку, другий – спочатку фіксуються матеріали архівів та музеїв, далі – спеціальна і загальна література та інші види джерел. Запис літератури виконується відповідно до основних вимог.(Дод. 2.6.)

Дод 1.1.

Орієнтовна програма історико-краєзнавчого гуртка з пріоритетом до пошуково-дослідницької роботи(35 годин)

Тема. Храми Кременця

Кількість годин	Тема
1	Вступне заняття. Визначення теми та мети роботи. Розподіл доручень та індивідуальних завдань.
2	Методика роботи із історичними джерелами. Архіви. Бібліотеки. Робота з каталогами. Інтернет-ресурси. Складання картосхем та планів.
2	Історичні джерела про місто Кременець. Літопис руський. Люстрації XVI ст. Праці О.Теодоровича, А. Сендульського, Г.Черняхівського.
6	Знайомство з храмами та монастирями Кременця.
2	Храми міста, які не збереглися.
8	Опрацювання історичних джерел: бібліотека краєзнавчого музею, бібліотека ім. Ю.Словацького, міська наукова бібліотека, інтернет-ресурси.
10	Опрацювання зібраних матеріалів. Оформлення текстового та фотоматеріалу. Складання схем, планів.
2	Узагальнення матеріалів
1	Презентація роботи
1	Підсумкове заняття

Дод 1.2.

Орієнтовна програма історико-краєзнавчого гуртка з пріоритетом теоретичних занять(35/70 годин)

У програмі подається орієнтовно програма історико-краєзнавчого гуртка та типи і форми робіт, які можна виконувати у ході опрацювання певної теми

Кількість годин	Тема
1 / 2	Вступне заняття. Визначення теми та мети роботи. Розподіл доручень та індивідуальних завдань.
3 / 4	Експедиція у Кременецький краєзнавчий музей. Замкова гора, оглядова по місту.
2 / 3	Експедиція у Свято-Успенську Почаївську Лавру
1 / 2	Археологічні пам'ятки Кременеччини. Складання карти археологічних пам'яток на території району. Легенди давньослов'янського періоду. <i>Оформлення альбому археологічних знахідок(місцеві або ж світлини із археологічного залу Кременецького краєзнавчого музею).</i>
1 / 2	Перша згадка про Кременець. Боротьба із монголо-татарською навалою. <i>Опрацювання матеріалів із «Літопису руського». Оформлення малюнків «Слов'янське городище на Замковій горі».</i>
2 / 4	Польсько-литовський період. Входження

	<p>Кременеччини до складу Великого князівства Литовського. Господарський розвиток міста та краю. Боротьба із татарськими набігами. Кременецький замок. Розвиток освіти та культури. <i>Опрацювання «люстрацій» XVI ст., М.Грушевського «Історія України-Руси» IV-VI тт., О.Теодоровича «Історія города Кременца», Г.Черняхівського «Кременеччина: від давнини до сучасності», «Кременеччина: історичне та літературне краєзнавство». Оформлення робіт у вигляді наукових доповідей з певної теми. Перша згадка про населений пункт. Легенди про заснування.</i></p>
1 / 2	<p>Кременеччина у ході національно-визвольної війни під проводом Б.Хмельницького. Штурм Кременецького замку. Місця краю, пов'язані із місцями козацької слави. <i>Складання картосхеми «Місця козацької слави на Кременеччині». Населений пункт у подіях визвольної війни.</i></p>
2 / 3	<p>Кременеччина напр. XVII–XVIIIст. Господарський та соціальний розвиток краю. Особливості релігійного життя. Гайдамацький рух. Архітектурне формування історичного центру Кременця. Розвиток Почаївського монастиря. <i>Оформлення альбому «Архітектурні споруди Кременця та Почаєва XVII–XVIIIст.» Дослідження храмів та старих кладовищ населеного пункту.</i></p>
2 / 4	<p>Кременеччина під владою Російської імперії. Адміністративно-територіальний</p>

	<p>устрій. Населення краю. Розвиток господарства. Суспільно-політичне життя краю. Освіта та культурний розвиток. Звичай та традиції. <i>Опрацювання статистичних матеріалів чисельності населення міста та повіту, оформлення статистичних таблиць. Оформлення картосхеми «Господарство Кременеччини у XIX ст.» Підбірка біографічних даних відомих викладачів та випускників Волинського ліцею. Підготовка історичних портретів осіб, які народилися та відвідували наш край. Визначення адміністративного статусу населеного пункту. Стан господарства. Звичай та традиції.</i></p>
1 / 2	<p>Кременеччина під час першої світової війни. Перебіг військових дій. Становище місцевого населення. <i>Складання картосхеми «Військові дії на території краю». Вплив першої світової війни на життя жителів населеного пункту.</i></p>
2 / 4	<p>Кременеччина під час революції 1917р. та визвольних змагань 1918-1920рр. Прояви революційних подій на території краю у 1917р. Політика гетьманського уряду та німецької окупаційної влади. Становище краю в період Директорії. Військові дії 1919, 1920 рр.. Політика більшовиків у 1919 та 1920рр. Діяльність органів місцевого самоврядування. <i>Складання періодизації політичного статусу Кременеччини у період 1917-1920рр. та хронологічної таблиці «Основні події в історії</i></p>

	<p><i>Кременеччини у 1917-1920рр.», порівняльної характеристики «Політика політичних режимів на Кременеччині у 1917-1920рр.», біографічного довідника «Участь кременчан у визвольних змаганнях 1918-1920рр.» Оформлення підбірки матеріалів про участь населеного пункту та його жителів у подіях революції та національно-визвольної війни 1918-1920рр.</i></p>
2 / 4	<p>Кременеччина у 1921-1938рр. Адміністративно-територіальний устрій Кременеччини. Демографічні та соціальні зміни. Розвиток господарства. Прояви політики польської влади. Національний та культурний рух. Оформлення альбому «Старий Кременець у світлинах». Складання історичних портретів громадських діячів С.Жука, Б.Козубського, М.Черкавського, В.Кархута. Діяльність «Просвіти» у населеному пункті.</p>
2 / 4	<p>Кременеччина у період другої світової війни. Вхідження краю до складу СРСР: політика радянської влади у 1939-1941рр. Військові дії на Кременеччині у 1941 та 1944рр. Характеристика німецької окупаційної політики у 1941-1944рр. Український національний рух: діяльність органів місцевого самоврядування та ОУН, боротьба УПА. Складання картосхеми «Місця краю, пов'язані із похованнями воїнів радянської армії та УПА, місця масових жертв радянських і німецьких репресій», складання порівняльної</p>

	<p><i>характеристики політики радянської та німецької влади на території краю, оформлення біографічних довідок про відомих діячів національного руху на Кременеччині. Пам'ятні місця населеного пункту, пов'язані із подіями другої світової війни. Участь земляків у подіях другої світової війни.</i></p>
2 / 4	<p>Кременеччина у складі СРСР(1945-1991рр.) Боротьба підрозділів УПА з радянською владою. Колективізація. Формування промислової бази. Соціальні та демографічні зміни. Розвиток освіти. Прояви національного руху наприкінці 90-х рр. ХХст. <i>Складання переліку промислових об'єктів на території краю, збудованих у 50-80-ті рр. ХХст. Демографічні, соціокультурні зміни у населеному пункті. Колгоспне життя. Прояви національного відродження напр. 80-х рр. ХХ ст. Участь земляків у подіях 1990-1991рр.</i></p>
2 / 3	<p>Кременеччина у сучасній Україні. Демографічні та соціальні зміни. Господарський розвиток. Вибори до рад всіх рівнів та вибори Президента України. Політичні акції. Культурно-освітнє життя. <i>Демографічні, соціокультурні зміни у населеному пункті. Результати виборів на території населеного пункту.</i></p>
8 / 20	<p>Дослідження пам'ятних та історичних місць населеного пункту. Зустрічі із старожилами, учасниками та свідками подій.*</p>

1 / 3	Підсумкове заняття. Презентація виконаної роботи.
-------	--

*Дані заняття керівник розподіляє в залежності від потреби та можливостей по темах, які передбачені даною програмою. Вони становлять практичну складову та передбачають дослідження історії населеного пункту польовими методами: екскурсіями, походами, зустрічами із земляками, краєзнавцями тощо. При потребі дані години можна використати для розширення певної теми.

Дод 2.1.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ**

**Тернопільське обласне комунальне територіальне
відділення МАН**

Секція релігієзнавства та історії релігії

**СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПОГЛЯДИ ЧАСОПISУ
«ЦЕРКВА І НАРІД»**

**Роботу виконав:
Федоринчик Богдан Романович
учень 11 класу Кременецької
ЗОШ – інтернату I – III ступенів
м.Кременець. вул.Шевченка 46, кв.10**

**Науковий керівник:
вчитель історії Кременецької
ЗОШ – інтернату I – III ступенів
Савчук Віталій Миколайович**

Тернопіль 2012

Дод. 2.2.

Зміст

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Періодичні православні видання 20-30-х рр. XX ст.....	6
РОЗДІЛ 2. Загальні засади діяльності редакції «Церкви і нарід».....	9
РОЗДІЛ 3. Історія церкви.....	12
3.1. Розвиток православ'я від хрещення до кін. XVII ст.....	12
3.2. Православна церква у складі Речі Посполитої XVIII ст.....	14
...	
ВИСНОВОК.....	25
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	27

Дод. 2.3.

ВСТУП

Актуальність теми. Релігія та церква завжди були вагомим чинником у суспільному житті народу та держави. Попри виконання безпосередніх функцій, пов'язаних із поширенням релігійного світогляду та виконанням релігійних потреб, церква впливає на формування моральних норм суспільства, є активним учасником політичних та соціальних процесів, часто залишається єдиною інституцією, яка дає можливість людині та цілому народові себе самовизначити, зберегти свою незалежність.

В історії українських земель був ряд періодів, коли саме консолідація народу навколо православної церкви зуміло зберегти його як цілісну структуру. Одним із таких періодів були 20-30-ті рр. ХХ ст.. на території Волині під владою польської держави у період функціонування Автокефальної Православної Церкви в Польщі (АПЦ в Польщі). Дана церковна структура, в умовах політики колонізації та окатоличення зі сторони польської влади, проводила активну політику, спрямовану на консолідацію різноетнічного суспільства на території Волині, надання церкві національного характеру та відродження соборних(демократичних) форм управління. Дана програма діяльності широко висвітлювалася через періодичні друковані церковні видання, серед них «Церква і нарід», тому дослідження суспільно-політичних поглядів даних видань є актуальним на сьогодні в плані вивчення досвіду церковного будівництва на національних засадах та ролі церкви в державотворчих процесах.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є часопис « Церква і нарід» та його окремі статті.

Предметом дослідження є :

- характеристика загальних засад редакційної політики часопису;
- розвиток православ'я на українських землях за матеріалами статей;
- взаємовідносини духовенства та мирян;
- ставлення до радянської влади;
- аналіз творчості українських письменників XIX століття;
- краєзнавчі матеріали.

Ступінь наукового вивчення теми. Тематика суспільно-політичних поглядів часопису «Церква і нарід», як і інших періодичних видань православно-релігійного характеру, які побачили світ у 20-30-х рр. XX ст., досліджена недостатньо. Практично єдиним дослідженням даного питання є доповідь «Роль церковно-громадського журналу “Церква і нарід” у формуванні релігійної і національної свідомості волинян у 30-х рр.», яка прозвучала на шостій Всеукраїнській конференції з історичного краєзнавства в Луцьку 1994р.

Організаційні сторони діяльності часопису охарактеризовані у праці І. Власовського «Український національно-церковний рух у Православній Церкві в Польщі в 1921-1939рр.». Стислий зміст діяльності православно-релігійного змісту відображено у дослідженні С. Медведєва та В. Савчука «Митрополит Діонісій – українізація православ'я на Волині».

Таким чином, основною джерельною базою залишається сам часопис «Церква і нарід».

Мета дослідження – дати характеристику суспільно-політичних поглядів часопису «Церква і нарід».

Завдання автора роботи:

- охарактеризувати головні засади редакційної політики часопису «Церква і нарід»;

- визначити місце часопису серед інших періодичних видань православно-релігійного характеру 20-30-тих рр. ХХ ст. на Волині;
- дослідити історичні аспекти розвитку православ'я на українських землях, висвітлені у матеріалах часопису;
- проаналізувати погляди редакції щодо налагодження взаємовідносин духовенства та мирян;
- визначити ставлення до радянської влади;
- дослідити ідеологічні аспекти критичних статей, присвячених українським письменникам ХІХ ст.;
- виділити статті краєзнавчого характеру.

Наукова новизна роботи полягає у прагненні проаналізувати редакційну політику часопису « Церква і нарід» у сфері суспільних відносин та їх поглядів на взаємовідносини церкви та мирського населення.

Практична значимість роботи. Матеріали даної роботи можуть бути використані при характеристиці релігійного та суспільно-політичного життя на території Волині у 20-30-тих рр.. ХХ ст., дослідженні діяльності відомих українських діячів даного періоду часу, при вивченні відповідних тем у курсі « Історія України», «Українська література» та краєзнавчій роботі.

Структура дослідження. Робота складається із вступу, основної частини, що містить чотири розділи, висновку, списку використаної літератури.

У вступі обґрунтовується актуальність теми, показано стан її наукового дослідження, мету роботи, її завдання, практичну значимість.

У першому розділі дається загальна характеристика періодичних православних видань у 20-30-тих рр. ХХ ст. Розділ другий визначає основні засади діяльності редакції часопису « Церква і нарід». У третьому розділі аналізується розвиток православ'я на українських землях на основі матеріалів часопису. Четвертий розділ

характеризує погляди на взаємовідносини духовенства та мирян, роль українських письменників у національному розвитку, ставлення до радянської влади, висвітлене у відповідних статтях. Дається перелік основних досліджень краєзнавчого характеру, розміщених у часописі.

У висновку поданий аналіз суспільно-політичних поглядів часопису «Церква і нарід» та його роль у формуванні суспільної думки серед населення краю.

Дод. 2.4.

РОЗДІЛ 1.Періодичні православні видання 20-30-х рр. XX ст.

Видання української церковної преси в православній церкві в Польщі починається з видання двохтижневика «Православна Волинь», як органу ...

Таким чином, у період 1922-1939рр. на території Волині виходив цілий ряд періодичних видань, присвячених релігійній тематиці та питань розвитку православної церкви у Польщі: «Православна Волинь», «Духовна бесіда», «Духовний Сіяч», «За соборність», «Церква і нарід», «Шлях», «Елпіс». Поява друкованих періодичних видань була ініційована церковним керівництвом АПЦ в Польщі: митрополитом Варшавським Діонісієм, архієпископом Волинським і Кременецьким Олексієм, Волинським Єпархіальним Зїздом та Товариством імені митрополита Петра Могили. Редакційну політику даних видань здійснювали відомі громадські та наукові діячі В. Біднов, Є. Сакович, В. Островський, А. Котович, І. Власовський, Є. Богуславський. У мовному плані спостерігалася багатомовність: статті друкувалися українською, російською та польською мовами. Сама ж редакційна політика полягала в

утвердженні та розвитку АПЦ в Польщі, формування соборного устрою та наданні православ'ю на Волині національного характеру.

...

РОЗДІЛ 3. Історія церкви

Реалізуючи завдання формування церковного життя на Волині на національних засадах, редакція часопису «Церква і нарід» значну увагу приділяла висвітленню історії православної церкви на українських землях від періоду ширення християнства до сучасного періоду. Значний пласт дослідницьких робіт базувався саме на краєзнавчих волинських матеріалах. Переважна частина праць належала Лотоцькому О., Галабурді Ф. та Саковичу Є. – відомим українським вченим у галузі релігієзнавства та історії релігії.

3.1. Розвиток православ'я від хрещення до кін. XVII ст.

Національне відродження української нації, на думку редакції, було неможливе без формування національної православної української автокефальної ...

...

Дод 2.5.

ВИСНОВОК

Незважаючи на значну кількість церковно-православних видань, які були видані на Волині у 20-30-х рр. XX ст., часопис «Церква і нарід» зайняв свою нішу серед даного типу релігійної періодичної преси. Це було зумовлено тим, що даний часопис за змістом носив не стільки релігійно-богословський характер, як просвітницький характер. Тематика статей мала широкий спектр: від новин церковного життя на території Волині та богословських статей до досліджень з історії православ'я на території українських земель та Волині зокрема, ролі

церкви та духовенства у громадському житті, літературні та краєзнавчі дослідження, художні твори етичного та ідеологічного характеру, політичні новини з життя краю, Польщі та світу.

Узагальнюючи зміст досліджуваного матеріалу, варто відмітити моменти, на які робила основні наголоси редакція часопису «Церква і нарід»:

- закономірним процесом розвитку православ'я є здобуття самостійності. Не є винятком і православна церква на українських землях, яка за майже тисячолітню історію сформувала власне обличчя та традиції. Підтвердженням цього є історичне минуле українського православ'я, що спостерігається в отриманні автокефалії у певні періоди своєї історії та формуванні традицій українського богослужіння. В отриманні автокефалії АПЦ в Польщі значна роль відводилася польському урядові та Ю. Пілсудському зокрема, що сформувало у політичному плані «полонофілство» редакційної політики часопису;
- церква зобов'язана співпрацювати із громадою, вести активну просвітительську роботу, причому не тільки у плані формування моральних норм поведінки, а і у національних та політичних устремліннях народу. Необхідною передумовою ефективності даної співпраці є високий особистий авторитет духовенства, що можливо досягти за рахунок розуміння проблем народу, серед якого воно живе, та постійного самовдосконалення;
- провідну роль у суспільно-політичному розвитку нації, поряд із духовенством, має відігравати інтелігенція, для якої, на жаль, характерний фаталізм та відсутність суспільної активності;
- категорично засуджується комуністична ідеологія, причому визначається її негативний вплив як на розвиток суспільства, так і на моральні засади особистості та сімейні цінності;

- вагома роль у національному відродженні, на прикладі XIX ст., відводиться представникам культури, перш за все, письменникам, які змістом своєї діяльності практично сформуvalи національну ідею українства: свобода нації, свобода людини;
- редакція заохочувала пошукову краєзнавчу діяльність жителів краю, що мало стимулювати виховання патріотизму та любові до своєї історії.

Таким чином, редакційна політика часопису «Церква і нарід» була спрямована на творення соборної самостійної української православної церкви, піднесення суспільної ролі духовенства та інтелігенції у житті народу та формування християнських норм моралі особистості, сім'ї та народу.

Дод. 2.6.

Список використаної літератури та джерел

1. ДАТО(Державний архів Тернопільської області), Ф. 327., О. 1., № 11.
2. ДАТО, Ф. 47., О. 2., № 3.
3. Воспоминания Жинжирова Акима Марковича. – Матеріали з фондів Кременецького краєзнавчого музею. ККМ – 3739 – Д – 539.
4. Воспоминания тов. Мордіша. – ККМ – 3632 – Д – 478.
5. Матяш В. Хто, як і чому оголосив Симона Петлюру погромником? – Самостійна Україна, №1, 2005р., Київ.
6. Спогади Омельчук Юлії Данилівни, 1903р.н., уродженки м.Кременця, вул. Туницька 16. – Записані Медведєвим С.О. 1998р.
7. Черняхівський Г.І. Кременеччина від давнини до сучасності. – Кременець, 1999.

